

Tannleger utdannes til å oppdage vold

Svenske tannleger vil spille en viktig rolle i arbeidet med å oppdage og dokumentere skader som resultat av vold mot kvinner i nære relasjoner.

JOHAN ERICHS
MeraMedia

IFølge en undersøkelse fra Nationellt centrum för kvinnofrid (nasjonalt kunnskaps- og ressurscenter for kvinner utsatt for vold), blir rundt 15 prosent av svenske voksne kvinner utsatt for vold i nære relasjoner.

Gjennom en egen utdanningsstøtte til praktiserende tannleger, og som en obligatorisk del av grunnutdanningen, skal tannleger og deres medarbeidere få kunnskap som skal gjøre det lettere å avsløre og rapportere forekomsten av vold mot kvinner.

Kvinnojouren, der mishandlede kvinner kan komme dersom de blir utsatt for overgrep, rapporterer at de ofte finner skade på tenner og munn som følge av mishandling.

Den svenske Socialstyrelsen (tilsvarende Helsedirektoratet) og Nationellt centrum för kvinnofrid, som arbeider på oppdrag fra regjeringen, og som er knyttet til Uppsala universitet, har i fellesskap utviklet en nettbasert kunnskapsstøtte. Her introduseres retningslinjer for hvordan tannleger skal bli bedre til å oppdage og håndtere en eventuell mistanke om kvinnemishandling under et pasientbesøk.

– Dette er en både god og velkommen støtte til tannlegene. Men tannleger og deres medarbeidere må også utforme en praktisk håndbok for hvordan de skal gå videre, siden forutsetningene ved de forskjellige klinikkene kan være ulike, sier Hans Göransson, leder av det svenske tannlegeforbundet.

Ansvarsfullt

Hans Göransson ser oppfordringen til tannlegene som utelukkende positivt.

– Det er så mye lidelse knyttet til vold mot kvinner, ikke bare for de fysisk berørte, men også for andre nærstående. Hvordan ser medlemmene deres på dette initiativet?

– De kjenner garantert et ansvar. Tannleger har en unik posisjon gjennom sine regelmessige møter med pasientene, og de kan oppdage en avvikende adferd, angst eller tegn på fysisk skade. Vold er et voksende problem i samfunnet, og hvis vi bidrar til og reduserer vold, er det selvsagt bare positivt, sier Hans Göransson. I dag har ikke

tannlegene noen uttalt varslingsplikt ved mistanke om vold mot voksne, i motsetning til når det handler om mistanke om vold mot barn.

– Men når det er barn med i familiebildet, så kan vi gå videre og rapportere med det som grunnlag.

De målingene som er blitt gjort i løpet av årene, viser at det har vært relativt få rapporter fra tannleger om vold i nære relasjoner.

– De har imidlertid økt, og de store helsetjenestene driver dette spørsmålet mer aktivt i dag. Men den enkelte tannlege er sannsynligvis mindre tilbøyelig til å rapportere. Hvordan kan vi øke engasjementet?

Tenk på hvorfor det kan være viktig å rapportere, og se det som en viktig medmenneskelig innsats.

– Tenk på hvorfor det kan være viktig å rapportere, og se det som en viktig medmenneskelig innsats. Satsingen har ikke forårsaket noen større reaksjoner enn hos tannlegestanden.

– Tannleger har vært en uutnyttet ressurs i å oppdage vold i nære relasjoner. Utdanningsstøtten er viktig for å få i gang både satsingen og arbeidet ute i klinikkene, sier Åsa Witkowski. Foto: Uppsala Universitet

– Tannleger er opptatt av å oppdage vold mot kvinner. I dag er faget en del av grunnutdannelsen. Vi har ofte et slikt forhold til pasientene våre at vi kan merke om noe er unormalt, og som kan gi grunn til mistanke, sier Hans Göransson, leder av svensk tannlegeforening. Foto: Lena K Johansson

– Det er viktig å få i gang drivkrefter blant tannlegene og finne noen som brenner for saken og som kan spre og holde diskusjonen levende. Det er viktig at det er klare retningslinjer for hvordan en organisasjon og den enkelte tannlege skal handle i tilfelle mistanke. Meldingsprosedyren må være enkel og ikke for tidkrevende, sier Hans Göransson.

Dilemma

Hvordan ser tannlegene på sin rolle der de skal håndtere en situasjon hvor de møter en kvinnelig pasient som de mistenker er blitt utsatt for vold fra sin partner?

– Det finnes bekymringer og uro blant tannleger for slike situasjoner. Selvfølgelig oppstår et menneskelig dilemma om når man som tannlege skal gripe inn. Men tannlegen bør samtidig vurdere risikoen for å bli moralsk delaktig hvis han eller hun ikke handler i tide, med tanke på hva som kan oppstå i et voldelig forhold i fremtiden. Dette

spørsmålet bør tannlegen stille seg ved minste mistanke om at pasienten blir utsatt for vold, sier Hans Göransson. Han mener at det er enkelt for tannleger å lese og tolke signaler hos pasienter om at det er noe som er galt.

– Denne innsikten, kombinert med utdanningsstøtten som er opprettet, gjør at jeg er overbevist om at tannleger i større grad kan bidra til at man oppdager flere tilfeller av voldsutsatte kvinner enn i dag.

På større arbeidsplasser finnes det veiledning og instruksjoner om hvordan man skal gå videre i tilfelle mistanke om vold.

– For mindre klinikker, og tannleger imellom ellers, er det viktig å samarbeide og utveksle erfaringer på området.

– Hvilke tegn og signaler skal tannlegene se etter?

– Blåmerker på merkelige steder, og om partneren er i behandlingsrommet og virker overbeskyttende, kan være et signal.

For klinikken og klinikkansvarlig gjelder det også å være forberedt på, og ha en handlingsplan for, de ansatte dersom voldsspørsmålet vekker følelser.

– Dessverre er det ikke bare pasientens situasjon, men også det faktum at det på en større arbeidsplass, kan være ansatte som opplever relasjonsvold i sitt dagligliv, og slike situasjoner må tannlegen også være forberedt på å kunne håndtere, avslutter Hans Göransson

Ny kanal

Åsa Witkowski er leder for pasientvirksomheten ved Nasjonellt centrum för kvinnofrid ved Uppsala universitet.

– Det er viktig å inkludere tannhelsetjenesten i dette arbeidet, fordi tjenesten tidligere har vært en utnyttet ressurs i å oppdage tegn på vold mot kvinner i nære relasjoner. Tannleger er viktige fordi de møter pasientene både akutt og regelmessig, sier Åsa Witkowski, leder av pasientvirksomheten ved Nasjonellt centrum för kvinnofrid.

Når det ikke er tydelig på grunnlag av kroppslige tegn at en kvinne er blitt utsatt for mishandling, kan tannlegen helseamtale, som initierer en behandling, være en kanal for å avdekke om en kvinne blir utsatt for vold i nære relasjoner.

Skjult oppgave

Pasienter har i dag ofte tilgang til sin egen journal. Hvordan kan tannlegen kommunisere en mistanke om vold til annet helsepersonell, for eksempel tannpleiere, uten at pasienten får vite noe om det?

– I Region Uppsala har man forsøkt å bruke et beskyttet søkeord, noe som betyr at det er mulig å dokumentere misforholdene i journalen uten at pasienten kan lese det. Denne metoden vil bli introdusert i flere svenske regioner, tror Åsa Witkowski. Hun mener at den nye utdanningsstøtten vil gi stor effekt.

– Jeg ser dette som en forutsetning for at tannleger skal kunne starte et forandringsarbeid for lettere å oppdage vold i nære relasjoner, konkluderer Åsa Witkowski.